

Příklad 1a: Předpokládejme dokonale konkurenční trh výrobku, jehož poptávková a nabídková křivka je dána následujícími vztahy:

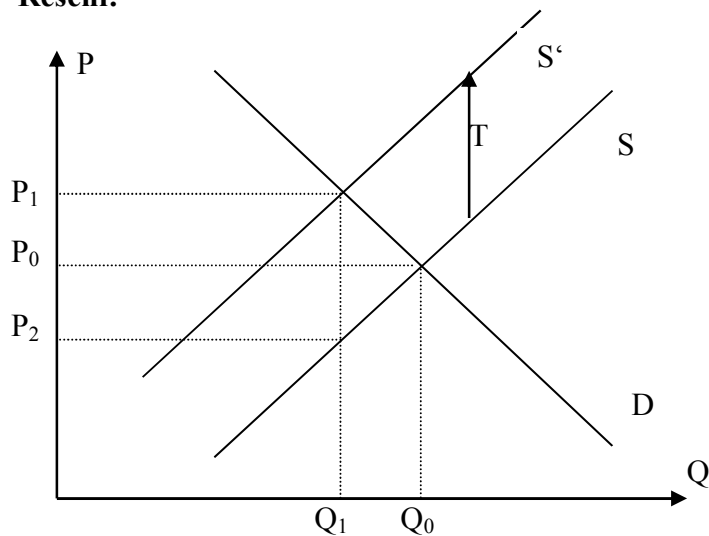
$$S: P=1+0,0025Q$$

$$D: P=11-0,0075Q$$

Splňte následující úkoly:

- nalezněte rovnováhu na trhu, určete P_0 , Q_0
- jaký má dopad na trh pokud zavedeme jednotkovou daň T ve výši 2 (P_1 , Q_1)
- je daň přesouvána? na koho a v jaké výši
- jaký je daňový výnos (DV) a mrtvá ztráta (DWL)
- při jaké jednotkové dani je maximální DV

Řešení:

- rovnováha trhu $\rightarrow$ průnik nabídky a poptávky: $1+0,0025Q=11-0,0075Q \rightarrow Q_0=1000$
- zavedení daně se projeví buď na straně nabídky (posun nahoru doprava) nebo poptávky (posun doleva dolů – zde je potřeba si uvědomit, že původní poptávka zůstává stejná, nová křivka poptávky reprezentuje poptávku po zboží bez daně; rozdíl mezi poptávkovými křivkami je daň); je potřeba nalézt novou rovnováhu na trhu
obecně: $1+0,0025Q+T=11-0,0075Q$, resp. $1+0,0025Q=11-0,0075Q-T \rightarrow Q_1=1000-100T$
konkrétně: $1+0,0025Q+2=11-0,0075Q \rightarrow Q_1=800$
- pokud se zvýší cena, tak je daň přesunuta; výše přesunu je dána podílem nárůstu ceny ku uvalené dani $\rightarrow$ daň je T , což je i rozdíl mezi P_1 a P_2 ; část daně ve výši rozdílu mezi P_1 a P_0 je přesunuta na spotřebitele
- daňový výnos je dán množstvím na trhu krát daň; DWL určíte pomocí určitých integrálů křivek S a D ; v případě lineárních křivek S a D je DWL plocha trojúhelníka
daňový výnos: $DV=Q_1 \cdot T = (1000-100T) \cdot T = 1000T-100T^2$ (pro $T=2$: $DV=800 \cdot 2=1600$)
DWL: v případě lineárních křivek S a D : $DWL=\frac{1}{2} \cdot (Q_0-Q_1) \cdot T = \frac{1}{2} \cdot 100T \cdot T = 50 T^2$ (pro $T=2$: $DWL=\frac{1}{2} \cdot 200 \cdot 2=200$)
DWL obecně (nelineární křivky S a D): $DWL = \int_S - \int_D$ (mezi Q_0 a Q_1)
- pro určení maxima platí jednoduchá pravidla derivace
max DV: $DV'=0 \rightarrow 1000-200T = 0 \rightarrow T=5 \rightarrow DV=500 \cdot 5=2500$

Příklad 2: Předpokládejme dokonale konkurenční trh výrobku, jehož poptávková a nabídková křivka je dána následujícími vztahy:

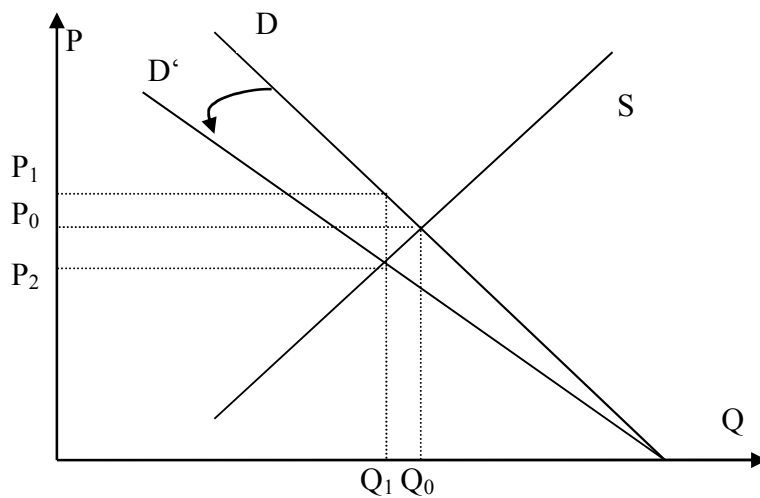
$$S: P=1+0,0015Q$$

$$D: P=10-0,0075Q$$

Splňte následující úkoly:

- jaký má dopad na trh pokud zavedeme ad valorem daň ve výši 25 % (P_1, Q_1)
- je daň přesouvána? na koho a v jaké výši
- jaký je daňový výnos (DV) a mrtvá ztráta (DWL)

Řešení:

- stejný postup jako v př. 1: $Q_0=1000 \wedge P_0=2,5$
- Křivka D' je pouze pomyslná (a pomocná). Vyjadřuje, kolik jste ochotni platit prodávajícímu na trhu, pokud ještě musíte mít rezervu (ve výši t) na zaplacení daně. Na vaši poptávku nemá povinnost platit daň vliv, poptávka je dána důchodem a preferencemi. Po uvalení daně ale nehledejte novou rovnováhu na trhu v bodě křížení S a D' - $[Q_1, P_2]$ (tento bod je pouze pomocný), ale v bodě $[Q_1, P_1]$
- pro určení D' platí: $P'=P/(1+t) \rightarrow P'=8-0,006Q \rightarrow Q_1=933 \wedge P_1=3 \wedge P_2=2,4$
- otázka přesunu daně $\rightarrow$ (opět – viz příklad 1) posoudit vzájemný vztah mezi P_0, P_1, P_2 , a T
- pro určení DV a DWL budete potřebovat velikost jednotkové daně: $T=P_1-P_2=0,6$
 $DV = Q_1 * T = 933 * 0,6 = 600$
 $DWL = \frac{1}{2} * (Q_0 - Q_1) * T = \frac{1}{2} * 67 * 0,6 = 20$

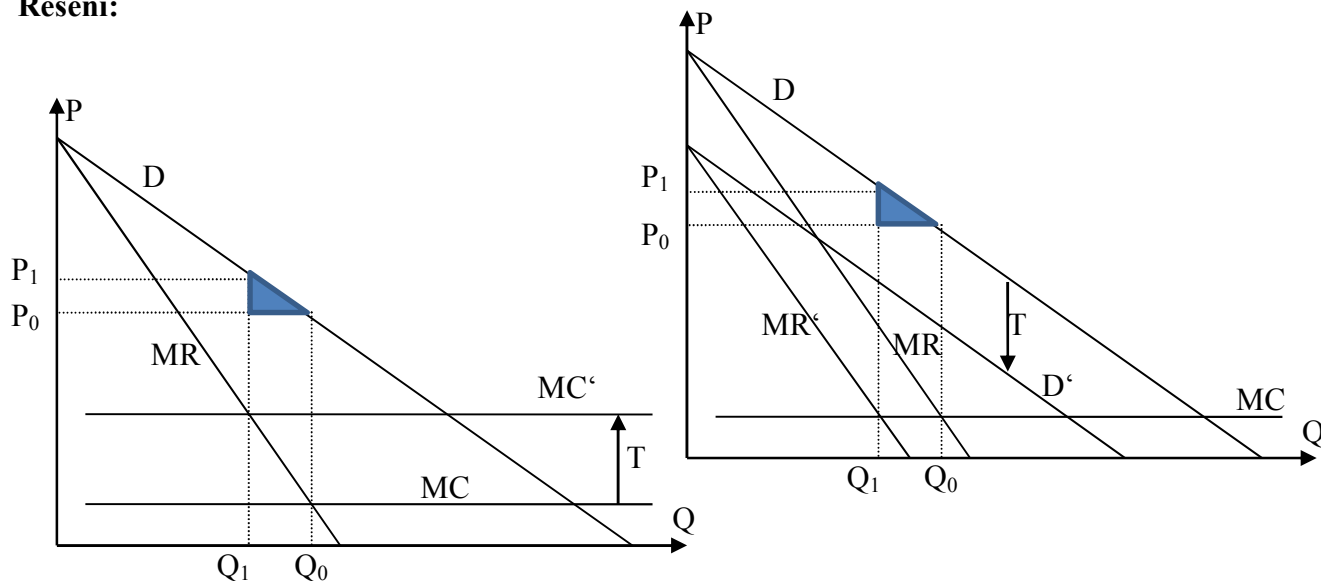
Příklad 3: Předpokládejme monopolní trh výrobku, jehož poptávková křivka je dána následujícím vztahem, předpokládejme dále, že $MC=2$ a $FC=4000$:

$$D: P=18-0,004Q$$

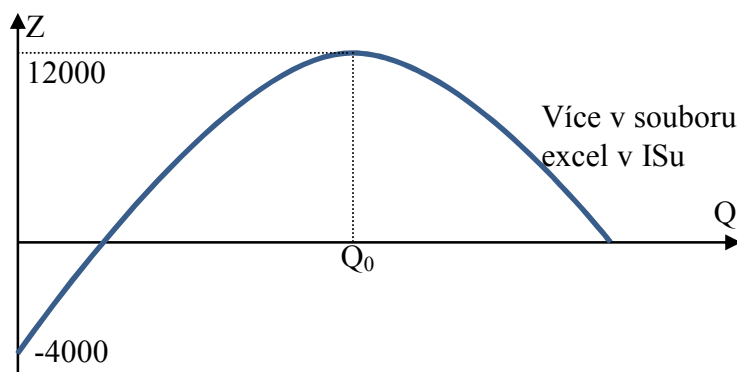
Splňte následující úkoly:

- nalezněte rovnováhu na trhu, určete P_0 , Q_0 a zisk monopolu
- jaký je dopad (na výše sledované veličiny) zavedení jednotkové daně T ve výši 4
- je daň přesouvána? na koho a v jaké výši
- jaký je daňový výnos (DV) a mrtvá ztráta (DWL)
- při jaké jednotkové dani a při jaké dani ze zisku (ad valorem) je maximální DV

Řešení:

- „optimální“ množství z pohledu monopolisty je dáno průsečíkem křivek MC a MR
 $MR=TR' \rightarrow TR = AR \cdot Q$ (kde $AR=D$) $\rightarrow TR=18Q-0,004Q^2 \rightarrow MR = 18-0,008Q \rightarrow$
 $MR=MC \rightarrow Q_0=2000 \wedge P_0=10$
 Zisk je dán celkovými náklady a celkovými příjmy: $Z=TR-TC$, kde TC jsou dány variabilními a fixními náklady; zároveň platí, že $TC = \int MC dQ = \int 2dQ = 2Q + \text{konst.}$ (kde konst. jsou FC) $\rightarrow TC = 2Q+4000 \rightarrow Z = -0,004Q^2+16Q-4000 = 12000$

- uvalení daně se projeví buď na křivce D nebo na křivce MC (dva možné nákresy); jinak je obdobný postup jako v př. 1
 $MC=2+T \rightarrow MC=MR \rightarrow Q_1=2000-125T \rightarrow$ (pro $T=4$: $Q_1=1500$) $\rightarrow P_1=12 \rightarrow$ částečný přesun daně na spotřebitele

$$DV = Q_1 * T = 2000T - 125T^2 \rightarrow (\text{pro } T=4): DV=6000$$

- pro určení DWL počítejte pouze s částí spotřebitele $\rightarrow$ vybarven v nákresech
- Pro maximalizaci daňového výnosu je dobré mít vyjádřenou jeho funkci s paramentem T (viz výše) nebo funkci zisku Z jako funkci (Q), resp. (Q,T) – graficky znázorněte $\rightarrow$ v ISu se nachází soubor s řešením, měli byste být však schopni to udělat sami
Řešení: v případě T s využitím derivace (T=8), v případě t s využitím grafického znázornění a úvahy (t=100 %)

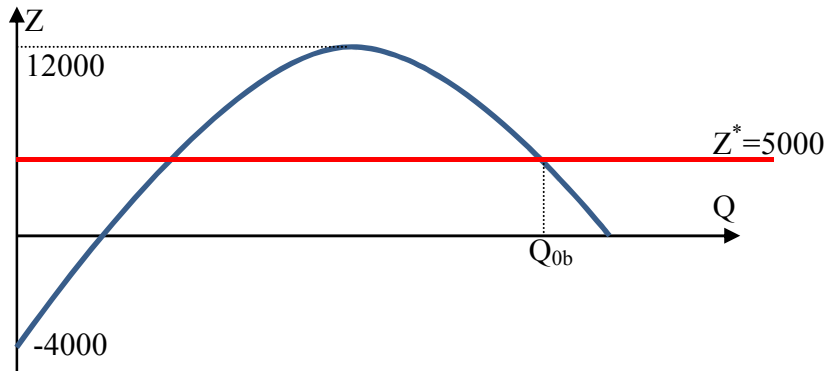
Příklad 4: Předpokládejme monopolní trh výrobku (viz příklad 3), kde cílem monopolisty je maximalizace obrátu při minimálním zisku $Z^*=5000$. Použijte PC nebo řešte úvahou.

Splňte následující úkoly:

- nalezněte rovnováhu na trhu, určete P_0 , Q_0 a zisk monopolu
- při jaké jednotkové dani (a při jaké dani ze zisku) je maximální DV

Řešení:

- nyní budeme vycházet z jiného obrázku, viz též předcházející příklad

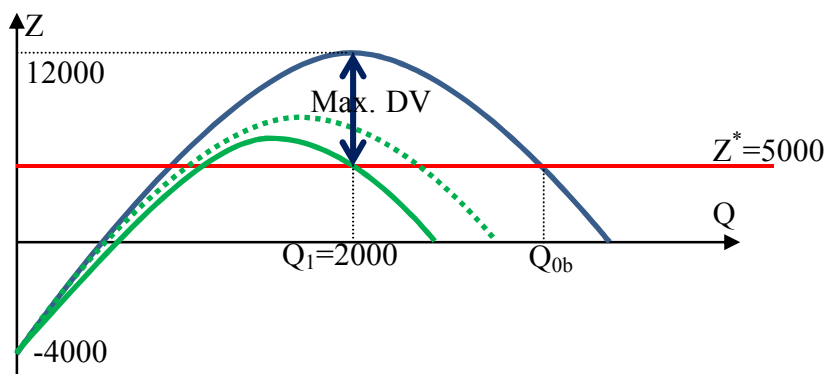

- monopolista nyní nemaximalizuje zisk, ale obrát při minimálně definovaném zisku $\rightarrow$

$$Z = -0,004Q^2 + 16Q - 4000 = 5000 \rightarrow -0,004Q^2 + 16Q - 9000 = 0 \rightarrow$$

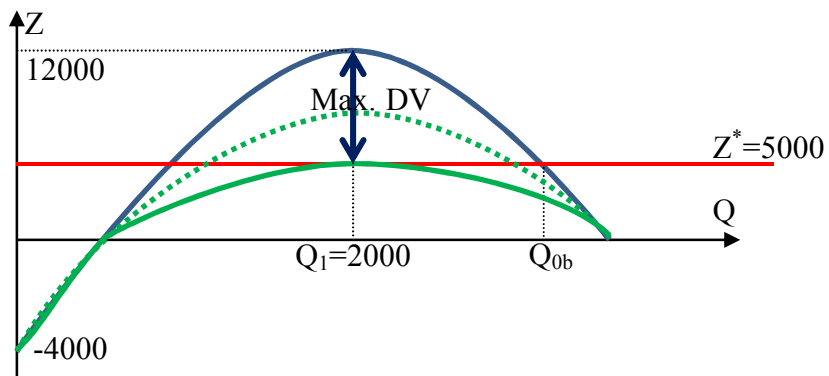
$$Q_{0a,0b} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a}, \text{ kde } D = b^2 - 4ac \rightarrow D = 112 \rightarrow Q_{0a} = 677 \wedge Q_{0b} = 3323$$

- je potřeba si vyjádřit funkci zisku v závislosti na Q , resp. Q , T a tu položit rovno Z^*
- nejlépe graficky vyjádřit funkci Z pro různou úroveň daně ze zisku a znovu vyjádřit Z pro různou úroveň jednotkové daně (máte v ISu)
- dále postačí prostá úvaha, obojí se dá určit z hlavy, pokud si uvědomíme, jaký je maximální DV, který může stát získat

- pro max. DV platí, že jestliže firma požaduje zisk ve výši 5000 a největší možný zisk při neexistenci omezení ohledně objemu produkce je 12000 při $Q=2000$, pak vhodná daň by měla mít $3,5 [(12000-5000)/2000]$, protože stát stejně nemůže na daních získat víc

- téměř stejná úvaha platí i v případě daně ze zisku t

- v tomto případě je výše daně $t = (12000-5000)/12000 = 58,3 \%$

Doporučuji též vyřešit na PC s využitím podkladů k předcházejícímu příkladu